

Универзитет уметности у Београду
Факултет ликовних уметности
Париска 16, Београд
Наставно – уметничком – научном већу

Извештај Комисије за оцену и одбрану докторског уметничког пројекта

**„Измењена водом — феминистички приступ менопаузи:
интердисциплинарно уметничко истраживање“**

кандидаткиње Тање Остојић

Наставно – уметничко – научно веће Факултета ликовних уметности у Београду је на 528. седници одржаној 10. јуна 2026. године, усвојило Комисију за за оцену и одбрану докторског уметничког пројекта **„Измењена водом — феминистички приступ менопаузи: интердисциплинарно уметничко истраживање“** кандидаткиње Тање Остојић, у саставу:

1. др Мариела Цветић, редовни професор, Универзитет у Београду, Архитектонски факултет;
2. др Бојана Матејић, ванредни професор, Универзитет уметности у Београду, Факултет ликовних уметности (коментор)
3. др ум. Зоран Тодоровић, редовни професор, Универзитет уметности у Београду, Факултет ликовних уметности
4. др Јасмина Чубрило, редовни професор, Универзитет у Београду, Филозофски факултет
5. др ум. Оливера Парлић Карајанковић, редовни професор, Универзитет уметности у Београду, Факултет ликовних уметности (ментор).

Комисија доставља Наставно – уметничком – научном већу Факултета ликовних уметности следеће:

Биографија докторанда и списак уметничких радова

Тања Остојић (1972) интердисциплинарна ликовна уметница међународно је препозната као пионирка институционалне родне критике и за свој рад у пољу друштвено и политички ангазоване феминистичке уметности, као и уметности у јавном простору, посебно са темом миграције. Њена уметничка дела предмет су бројних теоријских анализа, укључена у бројне књиге, часописе и антологије широм света. Остојић је студирала скулптуру на Факултету ликовних уметности у Београду (дипломирала 1995, магистрирала 1998. године), визуелне уметности на École Regionale des Beaux-Arts

Nantes, Француска (1998–99) и добитница је стипендије Алберт-Ајнштајн за интердисциплинарна истраживања на Универзитету уметности у Берлину (2012–14).

Од 1994. године Остојић ради као самостална ликовна уметница и у пољу истраживања и образовања. Добитница је бројних награда и стипендија, а недавно ју је британски Гардијан изабрао за једну од 25 најзначајнијих уметника 21-ог века. Како је кандидаткиња, уметница са богатом уметничком и истраживачком праксом која превазилази формат извештаја, осврнућемо се само на уметничко истраживачки рад током докторских студија, а на приложеним линковима се налазе комплетан преглед биографских података и уметничко-истраживачког рада. <https://tanjaostojic.com/cv/>
<https://tanjaostojic.com/bibliography-as-subject/> <https://tanjaostojic.com/bibliography-as-author/>

Списак реализованих радова током докторских уметничких студија:

Радионице:

- *Политике женског тела*, тродневна истраживачка и креативна радионица која укључује вежбе пливања, обилазак историјског женског штранда, вез и разговор, Савремена галерија Суботица (14–16.6.2024).
- *Измењена водом: Луда менопаузална чајанка са везом*, четири једнодневне радионице веза у Берлину и Пољској 2025.
- *Измењена водом: Менопаузална чајанка са везом*, једнодневне радионице веза: Галерија-Легат Милице Зорић и Родољуба Чолаковића, МСУБ, Београд (24.5.2026); Перформистанбул, Истанбул, Турска (18.6.2026); Stiftung “Bei Herrmann zwischen den Deichen”, Звишендајх, Немачка (22.8.2026)
- *Измењена водом: Менопаузална забава*, једнодневне радионице пливања: Strandbad Wannsee, Берлин (30.3.2024), Strandbad Tegelsee, Zentrum für Kultur und Erholung, Берлин, (15.6.2025)
- *Измењена водом*, једнодневне радионице пливања: Freibad Plötzensee, Берлин (20.5.2024) Strandbad Tegelsee, Zentrum für Kultur und Erholung, Берлин, (7.7.2024); Groß Glienicker See and Sacrower See, Берлин/Подсдам (28.6.2025); Sacrower See (27.8.2025); Савско језеро, Ада циганлија, Београд (25.5.2026)

Радови у материјалу

- *Женски Штрاند*, 2024. Палић, троделни цртеж, хемијском оловком на карираном папиру, 58 x 32 cm
- *Белутак*, 2024. вунени јастук, црвени конац, 24 x 24 x 14 cm (2x)
- *Генитални отисци*, 2024. лековито блато, папир, отисак тела, свеска: 42 x 58 x 3 cm на папиру: 42 x 30 cm (x 4)
- *Измењена водом: Основе прилагођавања у менопаузи*, 2024. Триптих акварел на папиру, 30 x 40 cm (x 3)
- *Измењена водом: серија цртежа*, 2024. туш и акварел на папиру, 29,7 x 42 cm (x 2)
- *Како исцелити наше фрагментиране животе?* 2024. вез, шивење, цртеж, хеклерај (покојне Мире Остојић) на цаку од јуте, 55,5 x 103 cm
- *Клиторис хеланке*, 2024. свила, вуна, памучно платно, конац, 92 x 28 x 10 cm

- *Летња колекција 2024*, објекат: бикинији из текућег истраживачког пројекта *Измењена водом*, 10 × 20 × 2 цм (× 2)
- *Опуштена*, 2024. лековито блато, отисак тела на памучном јастуку „Икеа“ фотеле, преспојена фотелја, 67 × 100 × 75 цм
- *Пукотина*, 2024. вез на памучној сервијети, конач, 49 × 36 цм
- *Сједињена с водом*, 2024. туш и акварел на памучном чаршафу, машински шивен текст 182 × 132 цм
- *Трагови: Лековито блато*, 2024. отисак лековитим блатом на папиру, 91 × 49 цм
- *Трагови: Лековито блато*, 2024. фотографија у боји, штампа на мат Ханемиле папиру 60 × 30 цм
- *Трагови: Спаваћница*, 2024. лековито блато, отисак тела на памучној спаваћници 126 × 64 цм
- *Трансформативни вез живота 2024*. Заједнички рад на текстилу групе ауторки настао током тродневне радионице “Политике женског тела” Тање Остојић, Савремена галерија Суботица, вез и пачворк и хеклерај на памучним сервијетама и ланеном чаршафу (приказан на изложби Тања Остојић: Женско здравље, политике тела, сексуалност, менопауза, трансформације и старење, Савремена галерија Суботица, 2024).
- *Измењена водом: Календар менопазе и пливања 2024*. ручни вез и машинско шивење на памучном платну, просторна инсталација 140 цм x 335 цм (приказан на изложби *Forgive Us Our Trespasses*, Haus der Kulturen der Welt, Berlin, 2024) + две активације (вез и разговор с публиком, од по 120 минута, 25.11./8.12.2024) Напомена: Вез је довршен у јануару 2026.
- *Измењена водом: серија цртежа*, 2024. туш и акварел на папиру 29,7 × 42 цм (× 24)
- *Непривилегована*, 2024-25. серија радова, комбинована техника цртежа и ксерокс принтова на папиру, 29,7 x 42 цм (x 8) приказан на самосталној изложби: *On the other side of privilege* Signal Window Exhibition, Chto Delat Emergency Project Room, Berlin.)
- *Непривилегована*, 2024-26. серија радова: ручни вез и машинско шивење на памучном платну 100 x 150 цм (x 3) Први рад у серији, приказан на самосталној изложби: “ *On the other side of privilege* ”, Signal Window Exhibition, Chto Delat Emergency Project Room, Berlin
- *Измењена водом: Луда менопаузална чајанка са везом*, једнодневне радионице веза: Chto Delat Emergency Project Room, Berlin. (9.2.2025); Chto Delat Emergency Project Room, Berlin (23.2.2025); BGSW, Centre for Creative Activities in Ustka, Пољска. (27.7.2025); Атеље Тање Остојић, Берлин (23.11.2025)
- *Менопаузална чајанка*, 2025. Вез на платну, 150 x 300 цм групни вез настао као, резултат три горе наведене Берлинске радионице уз контрибуције учесница
- *Измењена водом: Менопаузална забава*, једнодневне радионице пливања: Strandbad Wannsee, Berlin. (30.3.2024); Strandbad Tegelsee, Zentrum für Kultur und Erholung, Berlin. (15.6.2025)
- *Ова зграда прати облик реке*, ум. истраживање и перформанс 20. и 21.9.2024. (Перформанси су изведени на ИМПОРТ/ЕКСПОРТ, Flutgraben e.V. Berlin.)

- *Ова зграда прати облик реке*, 202, инсталација: цртеж комбинованом техником на текстилу (150 x 100 цм), узорци воде из Шпре канала, брошуре, објекти извађени из канала, пратећи текст, документарне фотографије истаживања, фотографија перформанса, димензије променљиве
- *Простирка за Врицензе*, 2025. рад у текстилу, ручни вез, машинско шивење и цртеж хемијском оловком на нађеном памучном столњаку 145 x 240 цм + две активације (веза у шуми и разговор с публиком, од по 60 минута, 6 и 7.9.2025)
- *Повезаност*, 2025. серија тродимензионалних радова малог формата, глазирани порцелан/глазирана керамика, димензије променљиве
- *Простирка са Устканске плаже*, 2025. Ручно ткани рад у текстилу, комбинована техника: пластична влакна, памучна влакна, алге, вуна, рециклирани материјали нађени на плажи, 60 x 120 цм
- *Параван Устканске плаже*, 2025. објекат: силк-скрин, вез и шивење на памучном платну, 80 x 980 цм + 7 дрвених штапова, 100 цм x 1,8 цм (обим)
- *Алге с реке Панке*, 2025. објекат у текстилу: комбинована техника: шивење, цртеж, жица памучно платно, приближне димензије: 150 x 12 x 5 цм
- *Земља моје тело*, 2025. вез на платну, 150 x 95 цм
- *Додиривање*, из серије интервенција на плажи, колор фотографија, Ц-принт, 20 x 30 цм 2025.
- *Колико снаге је потребно да се живот изгради око радости, уместо само преживљавања?* 2025. вез на платну, 150 x 95 цм
- *Mature Black See Algae*, платно ручно бојено морским алгима и куркумом, текстил, природни пигмент, инсталација, променљивих димензија. 300 x 80 цм (x 2)
- *Повезаност*, 1–5, глазирана керамика, порцелан, ситна пластика, објекати (x 5) 32 x 20 x 4 цм; 13 x 14 x 4 цм; 16 x 12 x 5 цм; ø18 x 5 цм; 8 x 4 x 0,1 цм, 2025.
- Архив пројекта, ручно прављена књига, 130 страна + 64 транспарентна листа, архивски материјал, документарне фотографије, хербаријум, скице, флајери, белешке/ 34 x 31 x 7 цм, 2024-2026.

Опис и детаљна анализа докторског уметничког пројекта

Докторски уметнички пројекат „*Измењена водом — феминистички приступ менопаузи: интердисциплинарно уметничко истраживање*“ кандидаткиње Тање Остојић састоји се из уметничког пројекта и писаног дела. Финална презентација ДУП-а обухватила је изложбени формат у оквиру ауторкине тематске ретроспективе *Колико снаге је потребно...* реализоване од стране МСУБ у Легату Милице Зорић и Родољуба Чолаковића и дводневну радионицу под називом “Измењена водом: Менопаузална чајанка уз вез и пливање”. Радионица је одржана 24. и 25. маја у дворишту Галерије Легата и на Савском језеру. Тематска ретроспективна изложба трајала је од 20. маја до 7. септембра 2026. а трећи ниво поставке у потпуности је био посвећен докторском уметничком пројекту *Измењена водом*.

Овоме су претходиле и две изложбе, прва, која представља тематски почетак и циклус који претходи докторском уметничком пројекту, *Женско здравље, политике тела, сексуалност, менопауза, трансформације и старење* у Савременој галерији Суботица

(август/октобар 2024). У оквиру ове изложбе, Остојић је реализовала и једну тродневну радионицу са локалним учесницама. Избор радова из СГС (насталих током 2024. године) по први пут је затим приказан у Београду, на самосталној изложби: *Женско здравље / политике тела*, у Галерији Мењачница, Гете-Института (октобар/новембар 2025).

На изложби у Галерији—Легату приказан је избор радова већег и средњег формата, као и део архиве истраживања. Том приликом представљени су дводимензионални и тродимензионални радови: објекти, цртежи и инсталације. Било да су рађени на текстилу или папиру, сви ови радови поседују однегован деликатан цртачки израз. На поставци доминирају радови на текстилу изведени техником веза поред којих су заступљени и други радови реализовани лавираним техникама акварела и туша на папиру или текстилним предметима.

У серији цртежа на папиру *Измењена водом*, извајају је четири целине: прву групу радова чини картографија берлинских језера, која дневнички документује и рефлектује квалитет и праксу заједничких сусрета на језерима. Друга група цртежа одражава емотивну размену са водом: *учење од вода које смо поделиле једна са другом, као и из филмова и литературе који су анализирани у писаном раду*. Преостале две групе цртежа, настале кроз процес мапирања и бележења симптома и прилагођавања у менопаузи, представљају својеврсне скрипте које је ауторка у каснијим радионицама користила као референце.

Трансформативни вез живота и Рајска башта су индивидуални и партиципативни уметнички радови у текстилу, настали применом веза и пачворка, током тродневне креативне радионице у кругу групе жена различитих генерација у Суботици. Одабир пачворка као форме за реализацију рада, представља први корак усаглашавања и утеловљења разнородних стратегија и приступа учесница, које Остојић представља као коауторке овог рада.

Везени календар менопаузе и пливања, настајао у периоду 2024-26. године, представља процес визуелизације циклуса и искустава менопаузе, којим се бележи осмогодишња транзиција кроз коју је ауторка прошла. По физичким димензијама (3,5 x 1,5 м) то је монументална инсталација која заузима централно место поставке *Измењена водом*. Платно, првобитно коришћено као завеса у атељеу уметнице, постало је основа за везени календар, који различитим амплитудама бележи више линија телесне промене и праксу пливања. Тканина је постављена у простору као таласасто кретање, чији ритам кретања условљавају односи гравитације, танких нити на којима тканина виси и дрвених ослонаца који придржавају и структурирају сегменте тока. Везени запис преноси проживљено искуство, иако у форми календара, проживљено време или времена се структурирају се око тактилних и колористичких ритмова. Принцип кретања/покретљивости није представљен само кроз бележење и праћење трансформације која је основна потка свих спроведених акција, већ је и доминантно својство овог као и осталих радова у материјалу.

Сједињена с водом је лавирани цртеж на текстилу уз машински везен текст, је рад у коме се сусрећу наговештај женског тела, водено тело и мапа Палићког језера. Настао је на пресеку искустава свакодневног пливања у Палићком језеру и архивских истраживања. Рефлексија изјаве ауторке да је вода Палићког језера другачија од свих вода које познаје,

налази своје исходиште у преклапањима различитих нијанси и слојева зелене и плаве акварел боје.

Измењена водом: луда менопаузална чајанка уз вез, представља серију радионица са донекле измењеним називом, сродне драматургије, која подразумева окупљање у интимној атмосфери, уз разговор и заједнички рад/вез на платну-столњаку. ауторка је раније успостављени формат менопаузалне чајанке развијала и неговала у два правца. Будући да поменуте радионице подразумевају рад са заједницом, при чему афективни рад има пресудну улогу, Остојић даје предност дугорочним окупљањима и раду са групом где постоји прилика за развијање и неговоње пријатељских и креативних односа међусобне бриге у односу на једнодневне радионице. Такође, релациони простори који се конституишу на тај начин, кроз колективне праксе размене и оснаживања, доприносе афирмацији ситуираног знања, појму који уводи Дона Херавеј, а на коју се ауторка позива у своме раду, чиме се поставља темељ за утеловљену објективности – ону која препознаје сопствену ситуираност и одговорност.

“непривилегована” јесте серија везених радова на памучном платну која је такође представљена на изложби у Легату. Радови из истоимене серије, обухватају и цртеже (комбинованом техником) и ксерокс принтове на папиру, а чине важан део ауторкиног истраживања о менопаузи и женској сексуалности. Ови радови се базирају на фокусираном дијалогу са филмом Привилегија (1990), редитељке Ивон Рајнер.

Простирка за Врицензе, рад реализован као вез и цртеж на нађеном Икеа столњаку, *made in Pakistan*, (145 x 240 cm), настаје као резултат истраживања форме језера Врицензе и његове водене масе кроз призму интимног сусрета који надилази лично.

Рад *Простирка са плаже Устка* настао је током ауторкиног боравка у оквиру програма уметничких резиденција “Циркулације” Балтичке галерије за савремену уметност, (BGSW) у Слупску. Процес је обухватао истраживање специфичне локације, као и ручно ткање скулптуре/објекта. Уметница је рад изаткала од прерађених, испреплетаних нити органског и неорганског порекла, насталих од остатака различитих тканина, конопаца, морске траве, танког корења дрвећа, морских алги и пластике, а прикупљених током шетњи дуж пешчане плаже, која се простире између ушћа река Слупја и Ожехова на Балтичком мору. Одабрани поступак продукције рада тежи да допринесе развоју еколошке свести и креативности а у вези је са новим моделима и приступима у текстилној индустрији из области одрживог текстила којима се испитују могућности израде материјала од морске траве и рециклиране вуне, сировина које се сматрају отпадом и представљају терет за наше друштво.

Зграда прати облик реке представља перформативно истраживање на специфичној локацији у Берлину, у оквиру којег је Остојић обновила сећање на историјску руту бекства преко Берлинског зида, истражујући западну фасаду зграде *Am Flutgraben e.V.* На изложби у галерији Легата, овај рад је представљен кроз документацију перформанса и том приликом нађених артефаката као и цртежа-мапе на текстилу који је уметница исцртала током перформанса.

Текст докторског уметничког пројекта Тање Остојић написан је на 135 стране и састоји се, поред *Увода* и *Закључка* из још 5 поглавља: *Менопауза*; *Менопауза у кинематографији*; *Феминистичка уметности*; *Политике воде*; *Измењена водом, о радовима*.

Наведени обим текста прате педантно пописани спискови *Књиге, зборници и научни радови* (59 јединица), *Часописи, дигиталне референце и интернет извори* (40), *Филмографија* (15) и *Уметничке изложбе и пратећи програми*

Свако поглавље састоји се из више потпоглавља у којим Остојић аналитички темељно приступа обрађиваној теми или феномену, нудећи различите перспективе.

Текст је употпуњују 43 фотографије, уметничких радова кандидаткиње, фотографије изложбене поставке у Легату, затим документарних фотографија насталих током радионица или из процеса, те радова референтних уметница или кадрова из филмова на које се ауторка позива. Одабир и структура визуелног материјала успешно представљају тематско и проблемско поље кроз уметничке радове уметнице, али и кроз одабир других визуелних референци настаје прегледна визуелна мапа целог пројекта.

Уводно поглавље је структурирано према формалним елементима докторског уметничког рада и у њему је дат преглед докторског уметничког пројекта, његов предмет и циљеви, представљена су основна полазишта, методе и истраживачки кораци.

Наредно поглавље, *Менопауза*, појму менопаузе поред личне перспективе и разматрања о трансформативним способностима тела, приступа и са теоријске стране. Дата проблематика се даље разрађујући кроз феминистичку призму односа течности, воде и менопаузе и теоријске радове Лис Иригаре, Елизабет Грос (корпореални феминизам) и Астрид Неиманис (хидрофеминизам).

У поглављу *Менопауза у кинематографији* Остојић у студији случаја два сестринска „Сиси филма“: *Корсет* редитељке Мари Кројцер и *Сиси и ја*, Фрауке Финстервалдер, а анализом три дискурса, фармацеутског, алтернативног и феминистичког обрађује дату проблематику.

У поглављу које следи, ауторка је тему феминистичке уметности обрадила кроз компаративну анализу својих ранијих радова и неколицине одабраних радова из савремене уметничке праксе. Нарочиту пажњу Остојић овде посвећује структуралном сексизму у систему уметности, а потпоглавља *Уметност и старење* и *Уметност и менопауза* дају садржајно и бројним примерима јасан увид у проблемски релевантне радове феминистичке уметности. Оваквим поступком Остојић разоткрива неуралгичну мрежу конфликтних односа и неспоразума, које заузимају важно место у феминистичкој политици отпора.

У Поглављу *Политике воде* Остојић нас упознаје са теоријама воде и колективног старања, темама које се налазе на главној оси њеног докторског уметничког пројекта. Такође, ауторка, будући да се и сама декларише као феминисткиња и активисткиња, говори шта значе активистичке праксе данас, те нуди увиде на урбане културе пливања из родне и еколошке перспективе. Остојић овим поставља платформу за говор о личном односу према пракси пливања, која је база за њене уметничко-истраживачке активности. Представљена кроз дневничке, лирске белешке, закључна разматрања у овом поглављу својом интонацијом, дају додатну вредност целокупном истраживачко-уметничком раду. Полазећи од личног, преко интимног, те представљајући и животне приче пливачица кроз примере из кинематографије, истовремено говорећи о трансформативном потенцијалу воде, Остојић прави повезницу између животног искуства, теорије и уметничке праксе.

У шестом поглављу *Измењена водом, о радовима*, ауторка говори о појединачним радовима представљеним на њеној изложби у Легату. Након претходно прецизно исцртаног теоријског оквира и проблемског поља, ово поглавље заузима централно место. Осим самог описа радова, ауторка достигнућа пројекта овим ставља у шири уметнички, теоријски и социо-политички контекст. Остојић детаљно говори о о пројекту *Измењена водом*, као и о шест одабраних радова: *Везени календар менопаузе и пливања; Сједињена с водом; Измењена водом: луда менопаузална чајанка уз вез; "непривилегована"; Простирка за Врицензе; Простирка са плаже Устка; Зграда прати облик реке*. Такође, Остојић једно потпоглавље посвећује везу као методологији, у коме на топао и дирљив начин говори о везу и односу према тексту у оквиру њене породице, евоцирајући сећања на преминулу мајку и баку. Овај говор није тек само пуки уплив емоционалног, он даје и слику ширег друштвеног контекста, који ауторка даље развија кроз историјски оквир односа ручног рада, текстила и женског рада.

На крају, у целини *Хербаријум, скице и експерименти*, ауторка резимира и у излагању обухвата све оне форме које су настале у процесу, а нису добиле тело рада, већ чине неку форму архива, нуклеус или „пелцера“ за даља истраживања. У ранијим пројектима, ауторка је имала богато искуство са архивима истраживачких пројеката, наводећи формат „изведбеног архива“. О овом материјалу Остојић говори о архиву као уметничком медију који чека своју прилику да буде изложен.

У *Закључку*, Остојић анализира и сумира учинак и допринос уметничког истраживања, наводећи све потешкоће, ограничења и дилеме, било да су оне проистекле из „проблематичности“ саме теме, било да долазе од изазова које методологија уметничког истраживања као формат носи са собом. Стечена и дистрибуирана знања и доприноси иако немерљиви на начин својствен науци могу бити именована и анализирана, што је уметница у овом делу детаљно и јасно представила, осврћући се на коментаре и изјаве учесница у вези са темом, али и процесом, као и на разговор са публиком током активација. Такође, ауторка је један сегмент овог поглавља посветила и искуству и изазовима рада са групама.

Кључне речи: Уметничко истраживање, феминистичка уметност, текстил као уметнички медиј, политике тела, менопауза, феминистичка етика бриге, политике воде, колективно женско знање

Значај и допринос докторског уметничког пројекта у одређеном пољу уметности

Значај и допринос докторског уметничког пројекта „Измењена водом — феминистички приступ менопаузи: интердисциплинарно уметничко истраживање“ огледа се у интеграцији знања из различитих дисциплина — ликовних уметности, теорије уметности, етнографије, кинематографије, савременог плеса, литературе, екологије и медицине. Остојић овом корпусу придружује и „ненаучна“ староседелачка искуства, као и утеловљено знање засновано на личном, међугенерациском и партиципативном искуству, укључујући и оно које је стекла кроз породичне релације и кроз рад са учесницама радионица.. Оваквим свеобухватним и интегративним приступом, у коме се преплићу феминистичке теорије и праксе засноване на етичком принципу бриге, ауторка развија нове еманципаторске методологије. Политике бриге нису само теоријски оквир,

већ примарна методолошка одлика уметничке праксе ауторке. Етика бриге се очитује како у партиципативним радовима, тако и у раду на скулптурама и објектима. Еколошка свест, повезаност тела са природним ресурсима и брига за природно окружење дубоко прожимају целокупни опус уметнице.

Партиципативни уметнички радови које ауторка практикује, а заснивају се на учешћу заједнице имају једнаку важност као и научна истраживање. Знање добијено таквим приступом, по тврдњама Доне Херавеј, показује се као објективније, јер учеснице третира као саистраживачице чија стручност проистиче из живљеног, а не искључиво академског искуства. На тај начин се умножавају питања и перспективе, а знање се шири на спонтан и природан начин. Остојић овим приступом конституише моделе и мреже дељења и размене знања, стварајући колекције које бацају ново светло на потиснута или маргинализована питања у вези са менопаузом. Будући да је проблематика менопаузе ретко обрађивана, и то само у кинематографији, Остојић се својим докторским уметничким пројектом позиционирала као једна од зачетница јавног говора на ту тему.

Систематично однегован спектар методолошких приступа, кроз принцип ситуиране епистемологије и аутоетнографије са прецизно дефинисаним теоријским оквиром који се тиче политике воде и политике тела представља драгоцену истраживачку грађу. Остојић, наведеним приступом, на најбољи могући начин афирмише методу уметничког истраживања, која омогућује сусрет одвојених, удаљених и супротстављених области или пак деконструкцији традиционалних дуалности.

На теоријском плану, најзначајнији допринос пројекта огледа се у успостављању нових модела интердисциплинарног истраживања који интегришу академска, лична и колективна искуства, чиме се уметничка пракса позиционира као равноправан метод производње знања. Такође, Остојић успоставља оштро и критичко разликовање феминистичке политике бриге од неолибералне моралне концепције бриге. Док у неолибералном и капиталистичком оквиру брига бива грубо индивидуализована – феминистичка политика бриге коју практикује Остојић, отвара питање материјалних и друштвених услова репродуктивног рада.

Оцена остварених уметничких резултата докторског уметничког пројекта

Докторски уметнички пројекат „*Измењена водом* — феминистички приступ менопаузи: интердисциплинарно уметничко истраживање“ Тање Остојић остварује високе уметничке дomete унутар савремене уметничке праксе. Радови настали у оквиру пројекта и током трајања истраживачког рада били су запажени од стране домаће и иностране стручне јавности. Кандидаткиња је током својих докторских уметничких истраживања остварила резиденцијалне боравке у Турској и Пољској, а део радова реализованих у оквиру докторског уметничког пројекта биће представљени на њеној предстојећој ретроспективној изложби у Немачкој (октобар 2026 - фебруар 2027. *Encounters – On bodies, Borders, Resistance*, Kunstraum Kreuzberg, Bethanien, Berlin).

Финална презентација докторског уметничког пројекта, њен изложбени формат у оквиру тематске ретроспективне изложбе у Галерији-легату Милице Зорић и Родољуба Чолаковића у Београду, на најбољи могући начин представила је слојевитост

уметничког истраживачког поступка ауторке, који функционише као мрежа искустава. Иако уметнички рад није фиксиран само за материјално тело рада, материјална компонента рада је однегована и у формалном и концепцијском смислу. Суптилним одабирима, гестовима и процедурама Остојић и овом серијом радова, која се може читати и као запис остварених-проживљених релација, пропитује однос живота и уметности, проблемске осе на којој почива њен готово целокупан уметнички опус. Део радова докторског уметничког пројекта, публикован је у пратећем каталогу ауторкине тематске ретроспективе *Колико снаге је потребно...* реализоване од стране МСУБ у Легату Милице Зорић и Родољуба Чолаковића.

Оцена о испуњености обима и квалитета докторског уметничког пројекта у односу на пријављену тему

Докторски уметнички пројекат „*Измењена водом* — феминистички приступ менопаузи: интердисциплинарно уметничко истраживање“ Тање Остојић у потпуности остварује циљеве и очекиване резултате постављене у пријави теме. Полазне хипотезе су у потпуности испуњене: менопауза се редифинише као простор слободе, трансформације и колективног оснаживања, што се кроз изложбени формат, пратеће радионице и писани текст потврђује. Такође, пројекат својим практичним и писаним делом доприноси феминистичкој уметничкој теорији и пракси, развијајући нове еманципаторске методологије у оквиру савремене уметности. Уметничка продукција износи важност еколошке свести, колективног старања и политика бриге.

Од почетних корака прецизно и систематично структуриран текст докторског уметничког пројекта у својој финализацији достигао је изузетно висок домет својом свеобухватношћу али и јасношћу. Вишегласје различитих перспектива и обиље референци повезани су на логичан и доступан начин чиме је ауторка понудила платформу за разумевање сопствене уметничке праксе. Теоријске поставке кроз феминистичку епистемологију и етику бриге (Дона Херавеј, Силвиа Федеричи, Шивани Радакришнан) и хидрофеминизам Астриде Неиманис — тело као водно тело у размени са природним ресурсима, дају прецизан теоријски оквир за дубље разумевање предметне проблематике.

Критички осврт

Уметнички опус Тање Остојић, заузима особено место на савременој уметничкој сцени у прилог чему говори изузетно богата уметничка биографија и добијена признања на међународном нивоу. Сложеност докторског уметничког пројекта чини заокружену целину, али његов допринос се у потпуности може сагледати тек кроз призму плодне проблематике која се њоме отвара за даља истраживања.

Нарочит квалитет текста јесте његова јасност, информативност али и непретенциозност која на спонтан начин, у формат академског текста интегрише литерарне и аутобиографске елементе, што омогућава да се лично искуство, теорија и уметничка пракса не одвајају на вештачки начин, већ делују у сагласју. Као један од ретких овај текст ће бити читан и из задовољства и истинског интересовања.

Закључак комисије

Закључак комисије је да се ради о изузетном и оригиналном уметничком раду у области савремене уметничке праксе, као и значајном истраживачком доприносу да се стратегије и сазнања феминистичке теорије и праксе обједине, систематизују и даље развијају. Имајући у виду квалитет и висок домет остварених резултата комисија сматра да је кандидаткиња Тања Остојић успешно реализовала и представила јавности свој докторски уметнички пројекат „*Измењена водом — феминистички приступ менопаузи: интердисциплинарно уметничко истраживање*“ и предлаже Наставно-уметничко-научном већу Факултета ликовних уметности да усвоји овај извештај и достави га Сенату Универзитета уметности како би се одредио датум одбране.

Београд, 01. 09. 2026. године

ЧЛАНОВИ КОМИСИЈЕ:

др ум. Оливера Парлић Карађанковић, редовни професор
Универзитет уметности у Београду,
Факултет ликовних уметности (ментор)

др Јасмина Чубрило, редовни професор
Универзитет у Београду,
Филозофски факултет

др Мариела Цветић, редовни професор
Универзитет у Београду,
Архитектонски факултет

др Бојана Матејић, ванредни професор
Универзитет уметности у Београду,
Факултет ликовних уметности (коментор)

др ум. Зоран Тодоровић, редовни професор
Универзитет уметности у Београду,
Факултет ликовних уметности

**ОЦЕНА ИЗВЕШТАЈА
О ПРОВЕРИ ОРИГИНАЛНОСТИ
ДОКТОРСКОГ УМЕТНИЧКОГ ПРОЈЕКТА / ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ
„Измењена водом — феминистички приступ менопаузи: интердисциплинарно
уметничко истраживање“ кандидаткиње Тање Остојић**

На основу Правилника о поступку провере оригиналности докторских уметничких пројеката и докторских дисертација које се бране на Универзитету уметности у Београду и налаза у извештају из програма iThenticate којим је извршена провера оригиналности докторске дисертације „Измењена водом — феминистички приступ менопаузи: интердисциплинарно уметничко истраживање“, ауторке Тање Остојић, констатујем да утврђено подударање текста износи 4 %. Овај степен подударности последица је цитата, личних имена, библиографских података о коришћеној литератури, тзв. општих места и података, што је у складу са чланом 9. Правилника.

На основу свега изнетог, а у складу са чланом 8. став 2. Правилника о поступку провере оригиналности докторских уметничких пројеката и докторских дисертација које се бране на Универзитету уметности у Београду, изјављујем да извештај указује на оригиналност докторске дисертације, те се прописани поступак припреме за њену одбрану може наставити.

07. 09. 2026. године

Ментор
Оливера Парлић Карајанковић

